

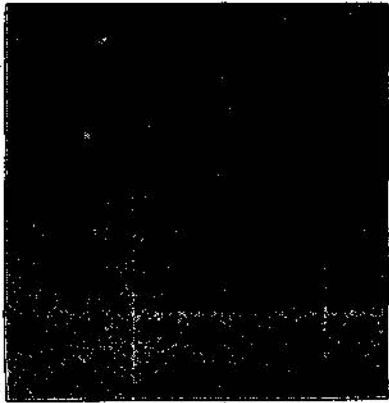

BİLGİSAYAR ve ÜLKEMİZDE KULLANIMI

Bilgisayar teknolojisi ve kullanımındaki başdöndürücü gelişme, bu alanda yakın geçmişte yaşananları hızla eskitiyor.

Odamız 1976 yılında "Bilgisayar ve ülkemizde kullanımı" konulu bir panel düzenledi.

Panele, bilişim alanında değerli katkıları olan bilim adamları konuşmacı olarak katıldı. Panelde dile getirilen ve hâlâ güncelliğini koruduğuna inandığımız bazı konuları sizlere tekrar aktarırken, son nefesine kadar bilişim alanında ülkemiz insanına birşeyler kazandırmak için çaba harcayan ve demokrasi düşmanlarınca haince öldürülen değerli bilim adamı Sn Dr. Necdet Bulut'u bir kez daha saygıyla anıyoruz.

Odamızın düzenlediği "Bilgisayar ve Ülkemizde Kullanımı" konulu panel 21 Ekim 1976'da yapıldı. Odamız Yönetim Kurulu Yazman üyesi Bekir Özgirgin'in yönettiği panele konuşmacı olarak ODTÜ Elektrik Mühendisliği Bölümünden Y. Prof. Dr. Güney Gönenç, ODTÜ Bilgisayar Merkezi Yönetmen Yardımcısı ve Türkiye Bilişim Derneği Başkanı Kaya Kılan, Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi Yönetmeni Dr. Aydın Koksall, ODTÜ Bilgisayar Merkezi Yönetmeni Y. Prof. Dr. Necdet Bulut katıldılar. Bilgisayarların dünden bugüne gelişimi, günümüz-

deki kullanım alanları, dünyada bilgisayar üretiminin durumu, bilgisayarların Türkiye'de kullanımının başlangıcı, ve gelişmesi, bilgisayarın kullanım yönünden öteki bütün makinelere değişik durumu, bilgisayarla insan gücü arasındaki ilişkiler, oir toplumsal değişme etmeni olarak bilgisayarlar, sanayide kullanım, toplumsal olguların incelenmesinde bilgisayarların rolü, ileri bir toplumun gerçekleştirilmesi sürecinde bilgisayarların yeri gibi konuların ele alındığı ve tartışıldığı paneldeki konuşmaların kısa özetlerini sunuyoruz.

olduğu ülkelerde bu durum tüketicinin kredi ve borçlandırma yolu ile denetim altına alınması için kullanılıyor; halk yararına kullanımı söz konusu değil.

Ülkemizdeki duruma baktığımızda ileri bir teknoloji ürünü olan bilgisayar getirdiğimizi ancak yararlı kullanımın nesnel koşullarını hazırlamadığımızı görüyoruz. Bu durum şu kanıtlarla ortaya çıkıyor: Üretimde kullanılan bilgisayar sayısı hizmet sektöründe kullanılanlara oranla yok denecek kadar az. Yapılagelen uygulamalar ise bütüncü yaklaşımdan yoksun, birbirinden kopuk uygulamalar durumunda. Bu nedenle verimli kullanım söz konusu değil. Paylaşım düşüncesi gelişmemiş, bütün kuruluşlar düşük kapasiteli sistemler ediniyorlar. Buna karşılık bilgisayar kullanımı gerektiren alanlarda bilinç eksikliği yüzünden bilgi-

Necdet Bulut

Bilgisayarlar ileri toplumun kurulmasında parayı ortadan kaldıracak bir gizli güç taşıyor. Buna örnek olarak ileri kapitalist ülkelerdeki kredi kartı kullanımını gösterebiliriz. Bu kartlarla yapılan alışverişlerde para-kullanılmıyor. Mağazalarda bulunan ve ana bilgisayara bağlı olan uçlar yolu ile kişilerin aldığı mallar hesaplarına işleniyor. Pazar ekonomisinin egemen

sayar kullanılmıyor. Teknik personel konusunda yanlış ve yetersiz bir politika izleniyor, özellikle kamu kuruluşlarında bilgisayarlarda çalışacak personeli bulabilmek başlıbaşına bir sorun, çünkü özel teşebbüs bu personeli kamu kuruluşlarından çekiyor. Türkiye'de bilgisayar konusunda eğitimin yaygınlaşmasına, birçok üniversitede çeşitli dersler verilmesine karşın, bu eğitimin özü sayısal çözümlere vs bazı mühendislik uygulamalarından ileri gitmiyor. Bu nedenle çokuluslu şirketler bilgisayar eğitimini de tekelinde tutuyorlar.

Aydın Koksal

Donanım ve yazılım teknikbilimlerinin değişik özellikleri var. Geniş çapta tümleşik devrelerin gelişmesi ile birlikte, donanım sorununun tasarımdan çok teknolojiye dönük bir özellik gösterdiği, bunun da az gelişmiş ülkeler yönünden düşündürücü bir konu durumuna geldiği görülmektedir. Yazılım teknikbilimine bakıldığında ise, tasarım yönünün, yani insan emeğine dönük olan yönünün her şeye rağmen önemini koruduğu gözleniyor.

Bu durum, donanım üretecek teknolojiye sahip olmayan geri kalmış ülkelerin yazılım alanında çalışma yapabileceğini doğurmaktadır. Diğer yandan, donanım yapımına girmeyi planlamayan, bunun için yollar aramayan bir ülkenin bu dalda bağımlılıktan kurtulma olanağı yok. Dolayısıyla yazılım üretmek, donanım üretmeğe karşı bir seçenek olmuyor. Ancak bu aşamaya gelinceye kadar yazılım alanında yapılabilecek çalışmalar var.

Bilgisayar kullanımı, ekonomiyi büyük çapta ilgilendiren bir konudur. Eğitim, hukuk, devlet yönetimi göbi toplumsal kurumlarla ve diğer teknikbilimlerle etkileşimi vardır. Bu nedenle bilgisayarların toplumsal değis-

şimde önemli bir etmen olabileceğini görüyoruz. Bilgisayarlar gelişmeyi önleyici bir biçimde kullanılabileceği gibi, ekonomide verimliliği artırıcı, eğitimde yepyeni bir insan düşünce-sine katkılar getirci, bilimde en son bilgilere yepyeni yöntemlerle yaklaşma olanağını yaratıcı biçimde kullanılabilir. Burada bir strateji sorunu ortaya çıkıyor. Bu konuda strateji sahibi olmayan az gelişmiş ülkeler, diğer temel dallardaki sanayileşme çabalarında ne kadar ileri gitmiş olurlarsa olsunlar, birtakım başarılarla oyalanırken çok kısa zaman içinde başka bağımlılık konuları ile karşılaşacaklarını ve teknolojilerinin geri kaldığını görecektir. Örnek olarak programlanabilen takım tezgâhlarını verebiliriz. Bugün bu araçlar üretilmeye başlansa -ki ülkemizde bu yolda atılımlar vardır-, bilgisayar endüstrisi ile beslenmesi öngörülmezse, sonuçta verimsiz, kullanılmayan, bu araçları kullanan sanayi dallarını da verimsizleştiren araçlar ortaya çıkacaktır. Gelişmiş ülkeler, az gelişmiş ülkelerin bu yolu tutmalarını sağlamak üzere kendi modern teknolojilerin saklı tutmaktadırlar.

Güney Gönenç

Elektronik teknolojisindeki gelişmeler sonucu ortaya çıkan geniş çapta tümleşim, bilgisayar yapımında mekanikinsangücünün, tasarımcının payını iyice azaltmıştır. Bu da geri kalmış ülkeler için ek sorunlar yaratmıştır. Hergün dev adımlarla ilerleyen elektronik teknolojinin bir noktada (örneğin orta çapta tümleşimde) yakanması geri kalmış ülkeler için tek çıkar yol gibi gözükmektedir. Türkiye gibi çarpık kapitalistleşme içinde olan geri kalmış ülkelerde bilgisayar yapımına geçilmesinin, öteki sanayi alanlarında olduğu gibi, yabancı sermaye ve montajcılık yoluyla olacağı kolaylıkla tahmin edilebilir.

Kaya Kılan

" " . İkmizde bilgi işlem makinaları nelerinden yararlanma 1932 yılına kadar geri götürülebilir. Bu makineler, bilgisayarların kullanım alanına çıkmasından daha önce geliştirilmiş bir takım değerlendirme makineleriydi. İlk bilgisayar Türkiye'ye 1960 yılında geldi.

Ülkemizdeki bilgisayar pazarı birkaç büyük uluslararası şirketin tekelindedir. Pazarlama koşulları ise bu şirketlerin kendi değerlendirmelerine bağlı oluyor. Örneğin, Türkiye'nin bilgisayar pazarının büyük bölümüne sahip bir şirketin kendi ülkesi için geçerli gördüğü bir sözleşme, ülkemizde aynen kabul edilme durumunda. Bunu değiştirmek, bakım, onarım, kullanım konusunda pazarlığa girişme olanağı yok.

Dünya bilgisayar kullanım standartlarına göre ülkemiz temel kullanım düzeyinden verimli kullanım düzeyine geçme çabası içinde gibi görülmüyor. Oysa ekonomik açıdan Türkiye'nin benzeri ülkelerde bilgisayar kullanımına bakıldığında, bu araçların çok daha üretken ve verimli biçimde kullanıldığı görülüyor. Verimli kullanımın sağlanması için geniş ölçüde eğitimin sağlanması gerekli. Ayrıca, devlet desteği ile yapılacak araştırma ve planlamalar sonucu, daha ileri uygulamalara ışık tutacak, bilgisayar kullanımı ve bilişim teknikbiliminden yararlanma koşullarını yaratacak ulusal bir politika oluşturulmalı. Bu alanda yoğun bir biçimde çalışmalar yapacak, ülke çıkarlarını etkin biçimde koruyacak örgütler kurulmalı.